

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوبه‌ها شیخ خیرالدین حفظه الله تعالی

موضوع:

۱. مقدمات؛ حجت؛ کتاب خداوند؛ تفسیر قرآن؛ تفسیر برخی آیات قرآن
۲. عقاید؛ شناخت آخرت؛ برزخ، قیامت، بهشت و دوزخ

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: سرفراز

مقصود از «غلمان» و «ولدان» در آیات توصیف‌کننده‌ی بهشت چه کسانی هستند؟ آیا مردانی هستند که به زنان بهشتی داده می‌شوند، مانند حور العین که به مردان بهشتی داده می‌شود؟

پاسخ

تاریخ: ۱۴۰۳/۹/۱۰

میان مفسران اختلافی نیست که «غلمان» و «ولدان» مذکور در آیات توصیف‌کننده‌ی بهشت، خادمان اهل بهشت هستند؛ چراکه این از آیات مذکور دانسته می‌شود؛ مانند آیه‌ای که فرموده است: ﴿يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ ۖ بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقٍ وَكُأْسٍ مِنْ مَّعِينٍ﴾؛ «جوانانی جاویدان دورشان می‌گردند، با خمره‌ها و کوزه‌ها و کاسه‌ای از نوشیدنی گوارا» و این یعنی در خدمت آنان هستند و از آنان پذیرایی می‌کنند، مانند نوکران یا میزبانان در دنیا. تنها چیزی که مفسران درباره‌ی آن اختلاف دارند، هویت این «غلمان» و «ولدان» است؛ به این ترتیب که برخی آنان را مخلوقاتی بهشتی می‌دانند؛ چراکه متبادر از آیات مذکور همین است و برخی دیگر معتقدند که آنان کودکان اهل دنیا هستند که پیش از بلوغ از دنیا رفته‌اند؛ با توجه به اینکه گناهی نداشته‌اند تا اهل دوزخ باشند و طاعتی هم نداشته‌اند تا مانند سایر اهل بهشت باشند و از این رو، خداوند آنان را خادمان اهل بهشت قرار می‌دهد، تا به خاطر بی‌گناهی، در بهشت باشند و به خاطر فقدان طاعت، اهل طاعت را خدمت کنند؛ چنانکه در روایتی از انس بن مالک آمده است: «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: الْأَطْفَالُ خَدَمُ أَهْلِ الْجَنَّةِ»؛ «رسول خدا صَلَّى الله عليه وآله وسلم فرمود: کودکان، خادمان اهل بهشت هستند» و برخی دیگر معتقدند که آنان کودکان کفار هستند،

۱. الواقعة/ ۱۷

۲. النفقة على العيال لابن أبي الدنيا، ج ۱، ص ۳۶۹؛ مسند أبي يعلى، ج ۷، ص ۱۳۰؛ فوائد تمام، ج ۱، ص ۱۰۰

نه کودکان مؤمنین؛ چراکه کودکان مؤمنین، به پدران خود ملحق می‌شوند تا مایه‌ی شادی آنان باشند، اگرچه خود طاعتی نداشته‌اند؛ چنانکه در روایت دیگری از انس بن مالک آمده است: «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي أَطْفَالِ الْمُشْرِكِينَ: لَمْ تَكُنْ لَهُمْ سَيِّئَاتٍ، فَيَعَاقِبُوا بِهَا، فَيَكُونُوا مِنْ أَهْلِ النَّارِ، وَلَمْ تَكُنْ لَهُمْ حَسَنَاتٌ، فَيَجَازُوا بِهَا، فَيَكُونُوا مِنْ مُلُوكِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، هُمْ خَدَمُ أَهْلِ الْجَنَّةِ»^۱؛ «رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم درباره‌ی کودکان مشرکین فرمود: آنان گناهی نداشته‌اند تا به خاطرش عقوبت شوند و طاعتی هم نداشته‌اند تا به خاطرش پاداش داده شوند و از پادشاهان بهشت باشند، پس آنان خادمان اهل بهشت خواهند بود» و در روایت دیگری از انس بن مالک آمده است: «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي أَوْلَادَ الْمُشْرِكِينَ، فَأَعْطَانِيهِمْ خَدَمًا لِأَهْلِ الْجَنَّةِ، لِأَنَّهُمْ لَمْ يَذَرُكُهُمْ مَا أَدْرَكَ آبَاءَهُمْ مِنَ الشَّرِّ، وَلَا نَهَمُ فِيهِ الْمِيثَاقِ الْأَوَّلِ»^۲؛ «رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: من از پروردگرم درباره‌ی فرزندان مشرکین مسألت کردم، پس آنان را به عنوان خادمان اهل بهشت به من بخشید؛ چراکه به شرک پدران خود دچار نشده‌اند و بر همان میثاق اول (یعنی فطرت) هستند». نظیر این روایت از سمره بن جندب، ابو مالک و سلمان فارسی نیز رسیده و به نظر می‌رسد که با عقل و نقل سازگارتر است، اگرچه قطعی نیست و به همین دلیل، از امام جعفر صادق علیه السلام روایت شده است: «كُفُّوا عَنْهُمْ، وَلَا تَقُولُوا فِيهِمْ شَيْئًا، وَزِدُّوا عِلْمَهُمْ إِلَى اللَّهِ»^۳؛ «درباره‌ی آنان (یعنی کودکان در آخرت) بحث نکنید و نظری ندهید و علمشان را به خداوند واگذارید».

اما زنان اهل بهشت، بدون شوهر نخواهند ماند؛ چراکه اگر شوهرانشان در دنیا از اهل بهشت باشند، به شوهرانشان ملحق خواهند شد؛ چنانکه خداوند فرموده است: «ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ»^۴؛ «به بهشت وارد شوید خودتان و همسرانتان، در حالی که شادمان هستید» و فرموده است: «جَنَّاتٌ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ»^۵؛ «بهشت‌های جاویدانی که خودشان و هر کس از پدرانشان و همسرانشان و فرزندان‌شان که صالح بوده‌اند به آن وارد می‌شوند» و فرموده است: «هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَكِئُونَ»^۶؛ «آنان و همسرانشان زیر سایبانی بر روی تخت‌ها تکیه می‌دهند»؛ پس اگر بعد از مرگ شوهرانشان ازدواج کرده باشند

۱. تفسیر یحیی بن سلام، ج ۲، ص ۶۵۶؛ مسند أبي داود الطيالسي، ج ۳، ص ۵۸۰؛ تفسیر القرآن العزیز لابن أبي زمنين، ج ۳، ص ۳۶۳؛ حلیۃ الأولیاء و طبقات الأصفیاء لأبي نعيم الأصبهاني، ج ۶، ص ۳۰۸؛ القضاء والقدر للبيهقي، ص ۳۵۵

۲. نوادر الأصول فی أحادیث الرسول للحکیم الترمذی، ج ۱، ص ۳۱۴؛ الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور للسيوطی، ج ۳، ص ۶۰۴

۳. الکافی للکلینی، ج ۳، ص ۲۴۹

۴. الزخرف / ۷۰

۵. الزعد / ۲۳

۶. یس / ۵۶

و همه‌ی آنان اهل بهشت باشند، به آخرین یا خوش اخلاق‌ترین شوهرشان ملحق خواهند شد؛ چنانکه روایت شده است: «حَطَبٌ مُعَاوِيَةُ أُمُّ الدَّرْدَاءِ بَعْدَ وَفَاةِ أَبِي الدَّرْدَاءِ، فَقَالَتْ أُمُّ الدَّرْدَاءِ: إِنِّي سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: **«أَيُّمَا امْرَأَةٍ تَوَفِّيَ عَنْهَا زَوْجُهَا، فَتَزَوَّجَتْ بَعْدَهُ، فَهِيَ لِأَخْرِى أَزْوَاجِهَا»**، وَمَا كُنْتُ لِأَخْتَارِكَ عَلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ»^۱؛ «معاویه بعد از مرگ ابو الدرداء از ام الدرداء خواستگاری کرد، پس ام الدرداء گفت: شنیدم ابو الدرداء می‌گوید: شنیدم رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: **«زنی که شوهرش مرده و بعد از او ازدواج کرده است، برای آخرین شوهرش خواهد بود»** و من هرگز تو را به ابو الدرداء ترجیح نمی‌دهم» و روایت شده است: «قَالَ حُذَيْفَةُ لِمَرْأَتِهِ: إِنْ أَرَدْتِ أَنْ تَكُونِي زَوْجَتِي فِي الْجَنَّةِ، فَلَا تَزَوَّجِي بَعْدِي، فَإِنَّ الْمَرْأَةَ لِأَخْرِى أَزْوَاجِهَا»^۲؛ «حذیفه به زنش گفت: اگر می‌خواهی که در بهشت همسر من باشی، بعد از من ازدواج نکن؛ چراکه زن برای آخرین شوهرش خواهد بود» و روایت شده است: **«قَالَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتِ الْمَرْأَةَ مِمَّا يَكُونُ لَهَا زَوْجَانِ فِي الدُّنْيَا، فَتَمُوتُ وَيَمُوتَانِ، فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ، لِأَيِّهِمَا تَكُونُ؟ لِلأَوَّلِ أَوْ لِلْآخِرِ؟ قَالَ: لِأَحْسَنِهِمَا خُلُقًا، يَا أُمَّ حَبِيبَةَ، ذَهَبَ حُسْنُ الْخُلُقِ بِخَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»**^۳؛ «ام حبیبه گفت: ای رسول خدا، اگر زنی از ما در دنیا دو بار ازدواج کرده باشد و بمیرد و دو شوهرش هم بمیرند و همه به بهشت بروند، برای کدام شوهرش خواهد بود؟ برای اولی یا آخری؟ فرمود: برای خوش اخلاق‌ترین آن دو، ای ام حبیبه، اخلاق خوب به خیر دنیا و آخرت می‌رساند»، ولی اگر زنان بهشتی در دنیا شوهری نداشته باشند، یا شوهرانشان در دنیا از اهل بهشت نباشند، با مردان دیگری از اهل بهشت ازدواج خواهند کرد؛ چراکه روایت شده است: **«مَا فِي الْجَنَّةِ عَرَبٌ»**^۴؛ «در بهشت کسی بدون همسر نخواهد بود» و در تفسیر سخن خداوند: **«إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنْشَاءً ۖ فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا»**^۵؛ «ما آن زنان را از نو می‌آفرینیم و باکره می‌گردانیم» روایت شده است: **«يَعْنِي الثَّيِّبَ وَالْأَبْكَارَ اللَّاتِي كُنَّ فِي الدُّنْيَا»**^۶؛ «مقصود زنان غیر باکره یا باکره‌ای هستند که در دنیا بوده‌اند» و این یعنی آنان در بهشت با مردان بهشتی ازدواج خواهند کرد؛

۱. عیون الأخبار لابن قتیبة، ج ۴، ص ۱۲؛ تاریخ الرقة للقسیری، ص ۱۵۹؛ المعجم الأوسط للطبرانی، ج ۳، ص ۲۷۵؛ بحر الفوائد المسمى بمعاني الأخبار للکلاباذی، ص ۳۴۰؛ تاریخ دمشق لابن عساکر، ج ۷۰، ص ۱۵۳
 ۲. شرح مشکل الآثار للطحاوی، ج ۲، ص ۱۲۱؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۷، ص ۱۱۱
 ۳. المنتخب من مسند عبد بن حمید، ص ۳۶۵؛ أمالي الباغندي، ص ۵۵؛ مکرم الأخلاق للخرائطي، ص ۳۷؛ المعجم الكبير للطبرانی، ج ۲۳، ص ۲۲۲؛ الترغیب فی فضائل الأعمال و ثواب ذلك لابن شاهین، ص ۱۰۹؛ أمالي ابن بشران (الجزء الأول)، ص ۳۱۷
 ۴. حدیث مجاعة بن الزبير، ص ۴۴؛ الجامع لمعمر بن راشد، ج ۱۱، ص ۴۱۷؛ الزهد والرفائق لابن المبارك، ص ۵۵۲؛ مسند الحميدي، ج ۲، ص ۲۸۲؛ مسند أحمد، ج ۱۲، ص ۶۴؛ مسند الدارمي، ج ۳، ص ۱۸۷۱؛ صحيح مسلم، ج ۸، ص ۱۴۵؛ مسند البزار، ج ۱۷، ص ۲۰۹؛ صحيح ابن حبان، ج ۶، ص ۲۴۱
 ۵. الواقعة / ۳۵-۳۶
 ۶. تفسیر مجاهد، ص ۶۴۲؛ سنن الترمذی، ج ۵، ص ۴۰۲؛ صفة الجنة لابن أبي الدنيا، ص ۲۰۱؛ غریب الحديث لإبراهيم الحربي، ج ۳، ص ۱۰۸۳؛ تفسیر الطبري، ج ۲۳، ص ۱۱۹؛ تفسیر ابن أبي حاتم، ج ۱۰، ص ۳۳۳۱؛ معجم الصحابة لابن قانع، ج ۱، ص ۲۷۴

چراکه خداوند در ادامه فرموده است: ﴿لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ﴾^۱؛ «برای اصحاب یمین».

بایگاه اطلاع رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ جعفر جراسانی
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱ . الواقعة / ۳۸

www.alkhorasani.com

بایگاه اطلاع رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ جعفر جراسانی حفظه الله تعالى

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.

لینک مطلب فوق صفحه اینستاگرام بایگاه صفحه کانال تلگرام بایگاه صفحه اینستاگرام بایگاه صفحه توییتر بایگاه